

Гусева Е.И. К участию общественности в обеспечении безопасности дорожного движения. Определяется актуальность исследования участия общественности в обеспечении безопасности дорожного движения. С учетом современных тенденций развития науки административного права, уровня принципиально новых отношений между публичной властью и гражданином, которые формируются на положениях Конституции Украины, рассматриваются проблемные вопросы современной роли, места и возможностей участия граждан в обеспечении безопасности дорожного движения, вносятся предложения по ее усовершенствованию.

Ключевые слова: общественность, безопасность дорожного движения, участие граждан в обеспечении безопасности дорожного движения, реформирование полиции.

Guseva Ye.I. Participation of public in ensuring of road safety. The author has defined the actuality of the study of participation of public in ensuring of road safety. Regarding today tendencies of development of administrative law science, the level of basically new relations between public authorities and the citizen which have been establishing on provisions of the Ukrainian Constitution she considers problems of today role, place and possibilities of citizens' participation in ensuring of road safety, and makes proposals to improve it.

Keywords: public, road safety, public's participation in ensuring of road safety, reforming of police.

Надійшла до редакції 22.12.2016

Малихіна В.В.

аспірант

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ У ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Досліджено доступність до правосуддя в адміністративному судочинстві. Розглянуто основні елементи доступності. Звернуто увагу на чинники, які впливають на доступність правосуддя в судочинстві адміністративних судів. Окреслено засади доступності в адміністративному судочинстві. Здійснено характеристику проблем, які впливають на забезпечення доступу до адміністративного суду.

Ключові слова: доступність правосуддя, адміністративний суд, судоустрій, адміністративне судочинство, адміністративна юстиція.

Постановка проблеми. На сьогодні, у період реформування важливості набувають питання правосуддя. Судова влада була і залишається однією із основних складових кожної правової держави, адже правосуддя є основою щодо повноцінного, ефективного, належного механізму захисту прав і свобод людини.

Доступність правосуддя є нагальною проблемою не лише в нашій державі, а охоплює увесь міжнародний простір. Спостерігається процес адапта-

ції загальноприйнятих стандартів у сфері судоустрою. На міжнародній арені право на справедливий суд та доступ до нього є невід'ємним фактором на рівні законності та незалежності. Посилання на обов'язок держави забезпечити особі реальний, а не формальний доступ до суду містяться в низці рішень Європейського суду з прав людини, а також рекомендаціях і резолюціях Комітету Міністрів Ради Європи.

Конституція України (1996 р.) заклала підвалини становлення доступності правосуддя, визначивши, що звернення до суду для захисту прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ст. 8), а юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі (ст. 124) [8]. Доступність до правосуддя відповідно до Основного Закону - Конституції та Закону «Про судоустрій України» забезпечується судовою системою. Існуючі європейські стандарти щодо розвитку правосуддя та утвердження справедливого суду в нашій країні схвалені та прийняті до уваги, з подальшим їх впровадженням.

Аналіз публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання доступності до правосуддя було предметом дослідження таких науковців, як М.А. Гурвич, В.Г. Гусєв, О.В. Іванов, І.Є. Марочкін, О.М. Овчаренко, Н.Ю. Сакара, В.М. Семенов, Н.В. Сібільова, В.С. Стефанюк, О.І. Ходаковський та інші.

Виклад основного матеріалу. Захист основних прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування постійно вимагають нових форм врегулювання та побудови дієвого та ефективного механізму справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ та захисту прав людини та основоположних свобод.

Відповідно до Конституції України утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ч. 2 ст. 3).

Розвиток демократії в Україні нерозривно пов'язаний з подальшим удосконаленням та реформуванням адміністративної юстиції, яка в цілому передбачає діяльність адміністративних судів щодо розгляду та вирішення публічно-правових спорів.

Реформування судової системи не можливе без вирішення питання щодо доступу до правосуддя, яке є багатоаспектним та головним для правової, демократичної держави. Вирішення даної проблеми впливає на громадське суспільство в цілому

Належний доступ до правосуддя сприяє ефективній реалізації судового захисту. У відповідності до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», судова система призначена забезпечувати, з урахуванням норм Конституції України та Законів, доступність кожного до належного правосуддя. Судовий захист забезпечує конституційне право кожного, а суди в свою чергу несуть відповідальність за неналежну її реалізацію.

В контексті досліджуваної теми, необхідно зупинитися на розумінні до-

ступності до правосуддя. Доступність до правосуддя є основною, незамінною складовою судової системи в цілому.

У наукових працях І.Є. Марочкина під доступністю до правосуддя запропоновано розуміти можливість звернутися до суду за захистом. Ця можливість повинна бути нормативно закріплена. На його думку, доступність до правосуддя складається із певних складових, а саме: організаційно-правових основ та матеріальних.

Організаційно-правові основи полягають у доступності наближеності населення до суддівського апарату, у належній організаційній роботі суду, матеріальній забезпеченості.

Матеріальний аспект відображає фінансування, судові витрати та інші питання фінансового характеру.

В.С. Стефанюк, зазначає, що доступність до правосуддя повинно бути однаковим для юридичних осіб та фізичних. Неупередженість та незалежність є основними принципами, на які повинні повкладатися адміністративні суди.

В свою чергу І. В. Назаров, аналізуючи принципи побудови судової системи, слушно вказує на те, що принцип доступності правосуддя має у своєму змісті як процесуальні, так і судоустрійні складові. Вчений підкреслює, що серед факторів, які забезпечують доступ громадян до правосуддя, варто виділяти не тільки порядок розгляду й перегляду спорів у суді, виконання судових рішень, але й устрій судової системи. Він погоджується з думкою В. М. Жуйкова про те, що з того, наскільки оптимально, відповідно до завдань правосуддя, улаштована судова система і визначена компетенція судів цієї системи, наскільки ефективні процедури розгляду справ у всіх судових інстанціях і виконання судових рішень, можна робити висновки про реальність або декларативність права на судовий захист [5].

На думку О. М. Овчаренко доступність до правосуддя, це загальне поняття, яке вживається при реалізації та застосуванні правових норм в правовій системі. Доступність він ототожнює із справедливістю.

Отже, на наш погляд, доступність до правосуддя, це можливість отримати належний захист своїх прав та свобод, шляхом звернення до адміністративного суду.

Але на сьогоднішній день існує велика кількість суттєвих проблем, які впливають та перешкоджають забезпеченню доступу до адміністративного суду. До таких проблемних питань слід віднести:

- визначення юрисдикції адміністративних судів, недосконала предметна та територіальна підсудність;
- отримання якісної первинної та вторинної правової допомоги мало захищеним верствам населення;
- досить висока ставка судового збору
- неналежне матеріально-технічне забезпечення суду
- недотримання строків розгляду адміністративних справ та несвоєчасне виготовлення тексту судових рішень

Отже, для подолання цих проблем, виходячи із законодавства про судочинство в Україні, необхідно належним чином дотримуватися принципів від яких залежить доступність правосуддя. В першу чергу, суд повинен бути неупередженим та справедливим, гарантувати та надавати можливість реалізувати захист будь-якому суб'єкту правовідносин. Суб'єкти адміністративних правовідносин не можуть бути позбавлені права щодо розгляду справи у судовому порядку.

Наступним принципом є самостійне здійснення правосуддя судами. Втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою завдати шкоди їх авторитету чи вплинути на неупередженість суду забороняються і тягнуть передбачену законом відповідальність [1].

Не менш важливим принципом є здійснення правосуддя на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від статі, раси, кольору шкіри, мови, політичних, релігійних та інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, роду і характеру занять, місця проживання та інших обставин [1].

Наступним принципом, який необхідно дотримуватися є безперечно право кожного на отримання правової допомоги та користування нею у разі необхідності. Адвокат та інші фахівці, які відповідно до національного законодавства наділені правом такої допомоги повинні за законом або дорученням здійснювати її на належному рівні. В тому числі, у разі необхідності у випадках передбачених законом допомога може надаватися безкоштовно.

Відповідно, ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної або письмової інформації щодо результатів розгляду його справи. Розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, передбачених процесуальним законом [1].

Судочинство в Україні провадиться державною мовою. Особи, які не володіють або недостатньо володіють державною мовою, мають право користуватися рідною мовою та послугами перекладача у судовому процесі [1].

Судове рішення, що набрало законної сили, є обов'язковим до виконання усіма органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями, громадянами та юридичними особами на всій території нашої держави [1].

На апеляційне та касаційне оскарження має право будь-який учасник судового процесу, за умов дотримання порядку передбаченого нормами чинного законодавства.

Як і будь-яка система, адміністративне судочинство потребує фінансового забезпечення.

Адміністративне судочинство повинно надаватися якісно, бути забезпеченим фахівцями високого рівня. Підвищення кваліфікації, шляхом стажу-

вання, навчання є невід'ємною умовою щодо підвищення рівня освіти.

Правова освіта населення, також повинна мати місце. Сутність її полягає в усвідомленні особами права та обов'язків щодо належного забезпечення доступності та ефективності захисту у будь-якій судовій інстанції.

На рівні із принципами правосуддя існують і фактори, що сприяють гідному, ефективному адміністративному судочинстві, зокрема: приведення нормативно-правового законодавства у відповідність до європейських стандартів; попередження та захист від порушень публічної влади повинен забезпечуватися на належному рівні; безкоштовна юридична допомога повинна бути в пріоритеті; система судового апарату адміністративного судочинства повинна бути не перевантажена, шляхом спрощення процедур; належне виконання рішень та фінансове забезпечення повинно здійснюватися у повному обсязі.

Висновок. Таким чином, підсумовуючи, можна зазначити, що за нинішніх умов, реально вплинути на доступність адміністративного правосуддя, можливо за дотриманням таких факторів.

По-перше, необхідність дотримання правил, згідно з яких кожна людина має право на ефективне поновлення в правах національними судами у разі порушення її основних прав, наданих конституцією або законом; по-друге, національне правосуддя повинно бути у відповідності певними міжнародно-правовими стандартами доступу до правосуддя; по-третє, постає необхідність в належному забезпеченні будь-якій особі, права і свободи якої порушено, ефективних засобів правового захисту від органів публічної влади, незалежно від їх рівня в державній ієрархії; по-четверте, реальне надання державою зацікавленій особі, яка не має коштів на оплату послуг представника, безоплатної правової допомоги.

Також, ефективності доступності правосуддя, можливо досягти шляхом налагодження ефективної системи адміністративної юстиції, яка б розвантажила суддів та сприяла чіткому встановленню механізму розгляду справ адміністративної юрисдикції, з урахуванням відповідних строків, тривалість яких повинна не перевищувати і відповідати конкретній категорії справ.

Бібліографічні посилання

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закл. : у 2 т.] / [Авер'янов В. Б., Битяк Ю. П., Зуй В. В. та ін.] ; голова ред. кол. В.Б. Авер'янов. К. : Юридична думка, 2004.Т. 1 : Загальна частина. С. 39-40.
2. Битяк Ю. Становлення та шляхи забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві. Вісник Академії правових наук України. Х. : Право, 2003. № 1(32). С. 51-60.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36.
5. Колеснікова І. С. Доступність правосуддя в адміністративних судах як правова категорія: визначення сутності. Право і Безпека. 2011. № 4. С. 112-116.

6. Марочкін І.Є. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації / Судова реформа в Україні. Проблеми та перспективи / Мат. наук.-практ. конф. 18-19 квітня 2002 р., м. Харків. К. ; Х. : Юрінком Інтер, 2002. С. 31– 34.

7. Назаров І. В. Принципи побудови судової системи : монографія. Х. : ФІШ, 2009. - 144 с.

8. Овчаренко О. М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації : монографія. Х. : Право, 2008. 304 с.

9. Стефанюк В. Проблеми вдосконалення адміністративного права та перспективи розвитку адміністративної юстиції в Україні. Право України. 2003. № 1. С. 3–6.

Малыхина В.В. Проблемы доступности правосудия в административном судопроизводстве в период реформирования судебной системы Украины. Исследована доступность к правосудию в административном судопроизводстве. Рассмотрены основные элементы доступности. Обращено внимание на факторы, которые влияют на доступность правосудия в судопроизводстве административных судов. Определены принципы доступности в административном судопроизводстве. Осуществлена характеристика проблем, которые влияют на обеспечение доступа в административный суд.

Ключевые слова: *доступность правосудия, административный суд, судоустройство, административное судопроизводство, административная юстиция.*

Malykhina V.V. Problems of accessibility of justice in administrative proceeding in terms of reforming of court system of Ukraine. The article draws on research of one of the major problems faced by administrative courts in practice that is accessibility to justice in administrative proceedings which consists in opening of administrative proceeding and adjudicating on a case on the merits. The basic elements of accessibility have been viewed upon. Attention is paid to the factors that affect justice accessibility in proceedings of administrative courts.

The principles of accessibility in administrative proceedings have been outlined according to the legislation on the judicial system of Ukraine. The problems that affect ensuring of accessibility to the administrative court have been characterized.

Keywords: *accessibility to justice, the administrative court, the judicial system, administrative proceedings, administrative justice.*

Надійшла до редакції 12.01.2017